23. 4. 2025

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Claimy ze smluvních podmínek FIDIC

Zkratka „FIDIC“, je vytvořena z francouzského označení Mezinárodní federace konzultačních inženýrů (Fédération Internationale Des Ingénieurs-Conseils). Jedná se o mezinárodní nevládní organizaci, která sdružuje národní asociace tzv. konzultačních inženýrů a byla založena již v roce 1913. V tuzemské právní praxi se však zkratkou „FIDIC“ označují především typizované obchodní podmínky, které Mezinárodní federace konzultačních inženýrů vytvořila a jež jsou velmi často používány jako součást smluv o dílo uzavíraných v rámci zadávacích řízení probíhajících v režimu zákona č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách. [1]

Nyní však již k pojmu "claim" jedná se o termín, který je v rámci smluvních podmínek FIDIC hojně používán, avšak jeho definici smluvní podmínky neobsahují. Odborná literatura jej definuje jako *„specifický požadavek jedné ze smluvních stran, jež může být oznámen správci stavby na základě smlouvou pojmenované skutečnosti či jinak v souvislosti se smlouvou a pro jehož uplatnění smlouva předvídá určitý postup, jehož dodržením je podmíněno úspěšné domožení se požadavku*".[2]

V české aplikační praxi jsou claimy v kontextu smluvních podmínek FIDIC označovány ŘSD jako tzv. smluvní kompenzační nároky, které jsou popisovány jako nároky smluvních stran na kompenzaci. Tyto nároky vznikají především v důsledku neplnění smluvních povinností stran nebo událostí, které jsou mimo jejich kontrolu, a jsou uplatňovány v průběhu realizace stavby podle smluvních podmínek.

Claim lze tedy v kontextu smluvních podmínek FIDIC označit za specifický smluvní kompenzační institut sui generis, jehož prostřednictvím dotčená smluvní strana obvykle oznámením svého požadavku reaguje buď na porušení či neplnění povinností druhé smluvní strany, nebo na situace vzniklé v důsledku událostí (rizik), kterým smluvní strany nemohou předcházet ani je ovládat. Vynutitelnost claimu pak závisí nejprve na splnění podmínek předem stanovených smlouvou a následně na fázi jeho administrace.[3]

Claim tedy představuje prostředek, jímž může příslušná smluvní strana smlouvou předvídaným způsobem reagovat na skutečnost, kterou strany dopředu nepředvídaly (a často ani nemohly) a která představuje riziko pro druhou stranu. [4]

V kontextu smluvních podmínek FIDIC se claimy obvykle dělí na dvě hlavní kategorie:

Claimy ze subjektivních důvodů: Tyto claimy vznikají v důsledku porušení smluvních povinností jednou ze stran. Příklady zahrnují opožděné nebo neoznámení zpožděných výkresů a pokynů, zpožděné předání staveniště nebo opožděný pokyn správce stavby.

Claimy z objektivních důvodů: Tyto claimy vznikají v důsledku událostí, které jsou mimo kontrolu obou smluvních stran. Příklady zahrnují nepředvídatelné fyzické podmínky, nálezy archeologických nebo jiných předmětů na staveništi nebo události vyšší moci. [5]

Tato kategorizace je běžně uznávána v aplikační praxi FIDIC a je součástí standardních smluvních podmínek.

Další dělení claimů je možné podle nárokující strany, přičemž *„určujícím kritériem je domněnka dotčené smluvní strany o jejím oprávnění vycházejícím z konkrétní události*".[6] Dle nárokující strany můžeme rozlišovat **claimy zhotovitele** například claimy vzniklé v důsledku změn v rozsahu prací (Variations), zpoždění způsobených objednatelem (Employer's Delay), nepředvídaných fyzických podmínek na staveništi (Unforeseeable Physical Conditions) nebo zásahů vyšší moci (Force Majeure), a **claimy objednatele** například nedodržení termínů dokončení (Delay Damages), vadného provedení prací nebo nedodržení smluvních závazků ze strany zhotovitele.

Claimy objednatele i claimy zhotovitele lze tedy dělit dle konkrétní specifikace plnění či oprávnění, jež je jednou ze smluvních stran požadováno po druhé z nich. Podle toho, co druhá smluvní strana na základě konkrétní události požaduje, dělíme claimy na: claimy na čas, claimy na peníze, a claimy na čas a peníze. [7] Claimy mohou být vzneseny jak objednatelem, tak zhotovitelem.

Rozdíl ve vznesení claimu zhotovitelem a objednatelem spočívá v tom, že zhotovitel je povinen oznámit claim co nejdříve, nejpozději však do 28 dnů od okamžiku, kdy si měl nebo skutečně uvědomil danou skutečnost nebo okolnost (Red Book). Naopak objednatel, resp. správce stavby, nemá stanoven žádný pevný termín pro oznámení claimu. To znamená, že objednatel ani správce stavby nejsou vázáni žádnou lhůtou pro podání oznámení o claimu, a není ani určeno, co nastane, pokud tuto lhůtu nebudou dodržet. Na druhou stranu, pokud zhotovitel neoznámí claim správci stavby do 28 dnů, není možné prodloužit dobu pro dokončení stavby, a zhotovitel také není oprávněn požadovat dodatečnou platbu. Pokud zhotovitel nepošle claim v dané lhůtě, objednatel se zbavuje veškeré odpovědnosti. [8]

Pokud bychom vzali v úvahu textaci smluvních podmínek, můžeme dojít k závěru, že neuplatnění claimu ve stanovené lhůtě vede k prekluzi práva. Podle občanského zákoníku platí, že „Nebylo-li právo vykonáno ve stanovené lhůtě, zanikne jen v případech stanovených zákonem výslovně". [9] Z komentářové literatury však vyplývá, že z tohoto pravidla nelze vyvodit, že by bylo stranám automaticky zakázáno sjednat skutkovou podstatu prekluze nad rámec zákona.

Tato problematika byla i předmětem rozhodování judikatury. Ve věci vedené Vrchním soudem v Praze sp. zn. 4 Cmo 33/2021 se soud v daném případě zabýval situací podle předchozího občanského zákoníku, přičemž dospěl k závěru, že nárok na dodatečnou platbu nezanikl z důvodu nedodržení

lhůty, protože podmínky smlouvy jsou v rozporu s kogentní úpravou občanského zákoníku, podle něhož dochází k zániku práva pouze v případech výslovně stanovených zákonem. Lhůta uvedená ve smlouvě je podle tohoto rozhodnutí prekluzivní, avšak v rozporu se zákonným ustanovením, a tedy sjednáno neplatně. Nejvyšší soud se v následném rozhodnutí o dovolání proti rozhodnutí Vrchního soudu k této otázce nevyjádřil přímo, ale naznačil, že souhlasí s názorem Vrchního soudu, že lhůta dle podmínek smlouvy je prekluzivní. [10]

S ohledem na shora uvedené a současnou právní úpravu, lhůta stanovená ve smlouvě je prekluzivní. Nicméně, podle současné právní úpravy občanského zákoníku v případě zmeškání lhůty nárok nezanikne. Důvodem tohoto závěru je především výrazný nepoměr mezi právy a povinnostmi objednatele a zhotovitele, který je při uplatnění claimu obzvlášť zřetelný. Tento nepoměr naznačuje potřebu pečlivě zvážit, případně upravit smluvní podmínky, aby byla zajištěna spravedlivější rovnováha mezi oběma stranami. Je však možné, že v budoucnu se soudy mohou přiklonit k opačnému závěru, tedy že nárok v takovém případě zanikne. [11]

V případě, že se strany neshodnou na oprávněnosti claimu, FIDIC nabízí několik mechanismů pro řešení sporů. Jedním z nich je Komise pro řešení sporů (Dispute Adjudication Board, DAB), což je nezávislý orgán, který posuzuje claimy a vydává rozhodnutí. Tento mechanismus slouží k rychlému a efektivnímu vyřešení sporů mezi stranami bez nutnosti složitějších právních postupů. Pokud však jedna ze stran nesouhlasí s rozhodnutím DAB, má možnost obrátit se na arbitráž. V takovém případě je obvyklým postupem využití mezinárodní arbitráže podle pravidel Mezinárodní obchodní komory (ICC), což umožňuje stranám získat rozhodnutí od nezávislých odborníků na právní záležitosti v oblasti mezinárodního obchodního práva.

Závěrem autor tohoto článku uvádí, že claimy jsou nedílnou součást smluvních vztahů podle FIDIC a jejich správné uplatňování je klíčové pro úspěšné řízení stavebních projektů. Zhotovitelé i objednatelé by měli pečlivě sledovat smluvní lhůty, důsledně dokumentovat své nároky a být připraveni efektivně řešit spory. Tímto způsobem lze minimalizovat rizika a zajistit hladký průběh projektu, což zvyšuje šanci na jeho úspěšné dokončení včas a v souladu se smlouvou.

JUDr. David Řezníček, LL.M., Ph.D.,
advokát

Mgr. Tereza Randlová

Řezníček & Co. s.r.o., advokátní kancelář

Krajinská 281/44
370 01 České Budějovice

Tel.: +420 386 323 247
e-mail: reznicek@reznicek.com

---

[1] GRULICH, Tomáš. „FIDIC“ a úskalí jejich aplikace. Právní rozhledy, 2009, č. 7, s. 233-241

[2] KLEE, Lukáš a TUREK, Roman. Smluvní podmínky FIDIC: komentář k obecným podmínkám: smluvní podmínky pro výstavbu, smluvní podmínky pro dodávku technologických zařízení a projektování-výstavbu. 3. vyd. Ostrava: CACE - Česká asociace konzultačních inženýrů, 2019

[3] KALENSKÝ, Tomáš. Variace dle smluvních podmínek FIDIC a jejich aplikovatelnost v českém právním řádu. Praha, 2019. Univerzita Karlova. Právnická fakulta. s. 22-26.

[4] PLUCAR, Václav. Claimy dle smluvních podmínek FIDIC. Online, diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, 2024. Dostupné >>> zde. [cit. 2025-01-30].

[5] PLUCAR, Václav. Claimy dle smluvních podmínek FIDIC. Online, diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni, 2024. Dostupné >>> zde. [cit. 2025-01-30].

[6] KALENSKÝ, Tomáš. Variace dle smluvních podmínek FIDIC a jejich aplikovatelnost v českém právním řádu. Praha, 2019. Univerzita Karlova. Právnická fakulta. s. 22-26.

[7] KLEE, Lukáš a TUREK, Roman. Smluvní podmínky FIDIC: komentář k obecným podmínkám: smluvní podmínky pro výstavbu, smluvní podmínky pro dodávku technologických zařízení a projektování-výstavbu. 3. vyd. Ostrava: CACE - Česká asociace konzultačních inženýrů, 2019

[8] SOMMER, JUDr. Lukáš; BROŽEK, JUDr. Ondřej; SEKANINA, Mgr. Bc. Čestmír a KURNÍK, Jan. Smluvní zánik nároku v kontextu FIDIC smluv: Analýza vztahu k § 654 občanského zákoníku. Online. Dostupné >>> zde.

[9] § 654 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

[10] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2023, sp. zn. 23 Cdo 763/2022

[11] ŠPAČKOVÁ, JUDr. Dita. Promlčení nebo prekluze claimu při pozdní notifikaci? Online. Dostupné také z: zde.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Environmentální tvrzení společností v hledáčku EU: Jak se vyhnout greenwashingu a obstát v nové regulaci?
- Oceňování senior center a domovů se zvláštním režimem v nemovitostních fondech
- Změna výroby na příkaz mateřské společnosti bez finanční kompenzace vzniklých ztrát? Judikát NSS, který mění pohled na převodní ceny
- Byznys a paragrafy, díl 26.: Smírčí řízení jako alternativní nástroj řešení sporů mezi podnikateli
- „Bez pohlavků“: jasná hranice výchovy v českém právu
- Nová éra v boji proti nekalým obchodním praktikám: Co přinese nové procesní nařízení EU?
- Diskriminace není legrace aneb nerovné zacházení s akcionáři při výplatě zálohy na podíl na zisku
- Licence LUC v podnikatelské strategii provozovatelů dronů
- Neplatnost usnesení valné hromady akciové společnosti v rozhodovací praxi soudů
- Aktuální novelizace potravinových vyhlášek
- Zaměstnanecké akcie (ESOP) v roce 2026: co přináší novela a jak se na ni připravit